

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Raitanen, Marko

Title: Itsenäistyminen tietää köyhtymistä

Year: 2001

Version: Published version

Copyright: © Nuorisotutkimusseura ja tekijät, 2001

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Raitanen, M. (2001). Itsenäistyminen tietää köyhtymistä. In T. Kuure (Ed.), Aikuistumisen pullonkaulat (pp. 97-108). Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta, Stakes. Nuorten elinolot -vuosikirja, 1. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/09/elinolot_vuosikirja_2001.pdf

ITSENÄISTYMINEN TIETÄÄ KÖYHTYMISTÄ

Nuoruuden olennainen kehitystehtävä on itsenäistyminen, joka puolestaan edellyttää irrottautumista kasvukodista. Pelkistettynä irrottautuminen edellyttää paikkaa, johon muuttaa sekä toimeentuloa, jolla suoritua taloudellisista perusvelvoitteista.

Asuntomarkkinoilla nuoruus voi olla rasite. Asuntoa etsivää nuorta leimaa maine nuoren meluisasta ja häiritsevistä elämästä. Taloudellisella puolella epäillään nuoren vuokranmaksukykyä. Nuorten itsenäistymistä ovat kuitenkin helpottaneet elintason nousu sekä yhteiskunnan lisääntynyt tuki. Toisaalta asunnottomien nuorten joukko on kasvussa ja heille kasaantuu monenlaisia ongelmia.

Tarkastelen artikkelissani aikuistumisen ja asumisen yhteyttä. Miten nuoret irrottautuvat perhepiiristä, hankkiutuvat asumaan ja rahoittavat asumisensa?

Tilastot ja todellisuus

Tilastoja kahlatessani sähköpostiini räpsähti Oranssi ry:n lehdistötiedote. Minä silmäilin nuoren asumisuran keskeisiä tunnuslukuja, toiset osoittivat mieltään Helsingin kaupungintalolla. Toimintaa, ihmettelin. Olo tutkijan kammiassa tuntui tukalalta ja jopa hieman vieraantuneelta. Edessäni olevat tilastot kuvasivat yhä aikaisemmin tapahtuvaa vanhempien luota

muuttoa. Prosentuaalisesti muutos oli pieni, mutta suuntaus jatkui silti yhtäjaksoisena koko 90-luvun, myös läpi lamavuosien. Samoin oli vähentynyt ahtaasti asuvien osuus. Minäkin olin väitöskirja-aineistoni puitteissa tutustunut vuokra-asunnon saaneisiin nuoriin, jotka korostivat menestymisen ja selviytymisen olevan itsestä kiinni myös asuntomarkkinoilla.

Tarkemmin tilastojen maailmaan uppouduessani muistui mieleen vanha sananlasku: valhe, emävalhe, tilasto. Taulukko, jossa itsenäisesti asuvien osuus ikäluokasta hitaasti mutta varmasti nousee 15–19, 20–24 ja 25–29-vuotiaiden miesten ja naisten keskuudessa, oikoi nuorten asumiseen liittyviä ongelmia monessakin suhteessa. Ensinnäkin alueelliset erot ovat kasvussa. Pääkaupunkiseudulle kohdistuva muuttoliike muuttaa kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen markkinoita siten, että tilanteesta kärsivät varsinkin nuoret ja nuoret perheet. Toiseksi keskeinen syrjäytymisen muoto, asunnottomuus, on hieman muuttunut. Valtaosa asunnottomista on edelleen miehiä, mutta naisten tai nuortenkaan asunnottomuus ei ole harvinaista – molempia on asunnottomista noin viidennes. Vuonna 1998 kaikista asunnottomista alle 25-vuotiaita on lähes 2000. He ovat enimmäkseen työttömiä ja vaillo koulutusta ja monenlaiset perheongelmat ovat ajaneet heidät pois vanhempien luota.

Kolmanneksi eri tilastot antavat hieman toisistaan poikkeavaa tietoa: jotkut aineistot ovat otospohjaisesti kerättyjä, toiset perustuvat rekisteripohjaisiin henkilötalastoihin eli väestön keskusrekisterin kotipaikkatietoihin. Tunnetuin esimerkki kahdella eri menetelmällä tuotetuista luvuista lienevät työttömyyttä kuvaavat luvut, mutta myös nuorten asumisesta saadaan erilaisia tuloksia. Nuoran tilaston laskeva suuntaus eroaa Vesa Keskinen (1992) ja Ari Niskan (1996) keräämien tietojen välisestä muutoksesta, jossa kotona asuvien nuorten suhteellinen osuus on hieman kasvanut. Myös Jaana Kuusipalo ja Mikko Hovi (1998, 20) esittävät artikkelissaan vanhempien luona asumisen yleisty-

neen 15–29-vuotiaiden keskuudessa vuoden 1990 39 prosentista vuoden 1997 42 prosenttiin.

Neljäntenä ongelmana voidaan pitää tilastojen aikasarjojen valintaa. Ajatus jatkuvasti aikais-
tuvasta asumisuran aloittamisesta ei pidä histo-
rian valossa paikkaansa, vaan 90-luvulla on pikemminkin palattu aikaisemmalle tasolle. Jo kurkistus 1980-luvulle nimittäin osoittaa, että itsenäistymisikä oli nousussa vuosikymmenen puoliväliin saakka (Sauli 1990, 113). Tietty tilastojen avaaminen ja kommentointi on siis erittäin suotavaa, sillä esitetyt tilastot muuttavat tuloksia nuorten asemasta ja pärjäämisestä.

Jotta voisimme ylittää tilastojen väliset eroavaisuudet ja pystyisimme kommentoimaan nuorten asumisen tilaa, on syytä olla tietoinen eroavaisuuksien syistä. Otosperustaisiin kyselytutkimuksiin ja rekisteripohjaisiin tilastoihin liittyy molempiin sekä hyviä että huonoja puolia. Rekisteripohjaisten kokonaistilastojen hyvä puoli on yleensä se, että niistä voidaan laatia tilastoja hyvinkin tarkalla aluejaolla, kun taas otospohjaisten tilastojen aluetasoksi jää yleensä lääni- tai maakuntataso. Otospohjaisten tilastojen luvut ovat lisäksi luonteeltaan likimääräisiä. Tästä huolimatta on vaikea sanoa kumpi otostapa on ”parempi”.

Kotipaikkalain muutoksen (1994) jälkeen rekisteritietojen taso nuorten asuinpaikkaa kuvattaessa on tosin huomattavasti parantunut. Ennen kotipaikkalain muutosta muualla kuin kotona asuvien opiskeluvien nuorten oli vaikea vaihtaa kotipaikkansa opiskelupaikkakunnalle, joten he asuivat rekisterin mukaan vanhempien luona. Otospohjaisessa kyselytutkimuksessa he vastasivat kuitenkin asuvansa muualla. Tämä on hyvä ottaa huomioon lukuja tulkittaessa, sillä suurin yksittäinen syy vanhempien luota muuttamiseen on opiskelujen aloittaminen.

Suomen ollessa maatalousvaltainen yhteiskunta 40-50 vuotta sitten iso osa lapsista ja nuorista pantiin käsipelillä tehtävään raskaaseen työhön hädin tuskin rippikouluikäisinä. Aikuisuuden raja oli tuolloin korkeammalla, äänestysoi-

keuskin oli vasta 20-vuotiailla. Nyt suuntana on pitää nuoria kypsinä eri asioihin varsin varhain, jopa Suomen pyhä lehmä alkoholipolitiikka on kokenut keskustelualoitteen ikärajan alentamisesta. Aikuiselämään siirtyminen ei ole enää heimoyhteisöjen tapaan salaisuuksiin vihkiytymistä, vaan media tarjoaa tietoa jokaiselle lukutaitoiselle. Vanhempien on yhä vaikeampaa vakuuttaa heidän korkeampaan ikään liittyvän nuoria suurempia kompetensseja, ja lapsetkin voivat antaa neuvoja vaikkapa vanhempiensa parisuhdeongelmiin. Kaikesta tästä huolimatta varsinainen kypsyyskoe, kotoa lähteminen, on varhaistunut varsin hitaasti. Jos lainkaan.

Kotini on linnani

Vanhempien luona asuu Nuoran tilastojen mukaan lähes puolet 15–29-vuotiaista ja noin joka kolmas 18–29-vuotiaista. Kotona asuvien joukko väheni vastoin odotuksia läpi koko 90-luvun lama-ajan. Ikäluokan pienentyessä on suhteellisen osuuden muutosta voimakkaammin vähentänyt kotona asuvien absoluuttinen lukumäärä. Vuonna 1990 kotona asui 15–29-vuotiaista noin 505 000 nuorta, kun vuonna 1997 kotona asuvia oli enää noin 456 000 nuorta.

Kotona asumista on Suomessa perinteisesti tarkasteltu aikuistumisen tai itsenäistymisen näkökulmasta. On ajateltu, että mitä myöhemmään nuoret joutuvat asumaan vanhempiensa luona, sitä hankalampaa eläminen on kaikkien osapuolten kannalta. Itsenäistyminen mielletään nuoren liittymiseksi yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi ja tämän puolestaan esitetään vaativan psyykkisenä ja sosiaalisena prosessina kotoa muuttamista. Koetaan luonnolliseksi, että nuori etsii omaa henkistä ja fyysistä tilaa irrottautuessaan lapsuudessa vallinneista riippuvuussuhteista vanhempiin.

Lapsuuden kodista lähtemisen kaltaisen irtautumisprosessin todellinen alkuunpanija ei ole ikä vaan sen aiheuttavat itsenäistymiseen liittyvät elämänmuutokset kuten parisuhteen tai opintojen aloittaminen. Irtautumisen syyt ovat siis enemmän taloudellisia ja sosiaalisia

kuin sisäsyntyisiä. Kronologisen iän kasvun sijasta irtaantumista määrittävät yhteiskunnan luonne ja yksilön asema yhteiskunnassa. Määräaikaiset ja osapäiväiset työsuhteet sekä niistä johtuva rahan puute estävät enemmistöä kotona asuvista nuorista muuttamasta omilleen. Vanhempien luona asutaan etupäässä siksi, että se on halpaa. Itsenäistyminen tietäisi usein köyhtymistä.

Kotona asuminen saattaa olla nuorten mielestä onnistunut ratkaisu erityisesti mikäli lapsuuskodissa on riittävästi tilaa, siellä kunnioitetaan omaa rauhaa, se on hyvällä paikalla ja säästynyt rahaa saa käyttää omiin tarpeisiin. ”Haluan satsata itseäni, lähdän reilaamaan kesäkuun lopussa. Huviasiat ovat nyt etusijalla.” Kotona asumisen syy liittyy harvemmin vanhempien auttamiseen tai hoivaamiseen; tämä syy yleistyy vasta myöhemmällä iällä.

Lapsuuskodissa asutaan myös entistä vastentahtoisemmin. Kun ennen lamaa joka kolmas nuori viihtyi vanhempien luona hyvin, vuonna 1995 enää vain joka viides (Niska 1996, 63). Varsin masentavana ajan merkinä voidaan lisäksi pitää kehitystä, jossa annetun hoivan sijasta lapset ovat ryhtyneet kohdistamaan vanhempiinsa väkivallantekoja (Heiskanen & Piispa 1998). Vuodesta 1996 on jopa ryhdytty tilastoimaan kuolemaan asti johtaneita tapauksia.

Tilanne ensiasunnon kaltaisen ahtaan aikuistumisväylän äärellä ei kosketa kaikkia samalla tavalla, sillä lähtökohtaiset resurssit eivät ole tasaisesti jakautuneet. Usein itsenäistyminen on kiinni vanhempien taloudellisesta tuesta. Vuonna 1991 (Keskinen 1992) ja 1995 (Niska 1996) kerätyissä aineistoissa näkyy, kuinka nuoret ovat joutuneet turvautumaan ulkopuoliseen apuun. Taloudellisista vaikeuksista selviämiseen ei enää riitä pelkkä ylimääräisen kulutuksen karsiminen, vaan selvimmin on kasvanut turvautuminen sosiaalitoimiston toimeentulotukeen (13/23 %) ja sukulaisten apuun (27/32 %).

Niska (1996, 90) toteaaakin, että aikaisemmin tärkein taloudellinen apu saatiin vanhemmilta ja muilta sukulaisilta, mutta nyt rinnalle

ovat nousseet viralliset avunlähteet. Samalla ylimääräisten töiden merkitys talouden tasa-painottajana on pienentynyt (22/10 %). Tämä tarkoittaa sitä, että työmarkkinavälitteinen itsenäistyminen ei toimi yhtä tehokkaasti kuin aikaisemmin, vaan riippuvuus vanhemmista ja virallisista avunlähteistä on kasvanut. Syyinä ei kuitenkaan ole laiskuus tai työn vieroksuminen, kuten useista päinvastaisista tutkimustuloksista huolimatta edelleen yleisesti arvellaan vaan heikentyneet työmahdollisuudet.

Kotona asuvien nuorten suhteen on paikallaan myös ikäryhmittäinen tarkastelu. Kuten Pierre Bourdieu (1987, 128-136) asian kärjistäen ilmaisee, nuoriso on pelkkä sana. Esimerkiksi Tilastokeskus määrittää nuoreksi 15–29-vuotiaan, mutta tärkeimmiksi koetuilla itsensä toteuttamisen ulottuvuuksilla on 15-vuotiaalla mopopojalla ja 29-vuotiaalla korkeakouluopintonsa päättäneellä melko vähän yhteistä. Tilastokeskuksen tarkempaa jaottelua käyttäen voi todeta 15–19-vuotiailla olevan vielä kiinteä yhteys vanhempiinsa. Irtaantumishalukkuus on suurimmillaan 20–24-vuotiailla, jonka jälkeen 25–29-vuotiaille nuorille näyttää aukeavan mahdollisuus hallita elämäänsä myös kotoa käsin (ks. Niska 1996, 61). Keskimäärin ensiasunnossa asuvat nuoret ovat kuitenkin muuttaneet asuntoonsa ennen 20 ikävuotta.

Myös sukupuoli nousee merkittäväksi tekijäksi kotona asumisen suhteen. Huolimatta siitä, että tässä arkielämän stereotypiassa järki ja rationaalisuus yleensä yhdistetään maskuliinisuuteen (ks. Aapola 1999, 30), naisia pidetään miehiä nopeammin kypsävinä ja varhemmin aikuistuvina. Käytännön tasolla tämä varhaisempi aikuistuminen näyttäytyy erityisen selvästi, kun tarkastellaan irtaantumista kodista. Naiset muuttavat noin 19-vuotiaana, miehet vuotta myöhemmin. Nuoret miehet jämähtävät äidin ja isän helmoihin selvästi naisia useammin ja pidemmäksi aikaa. Seitsemän kymmenestä kotona asuvasta on miehiä, ja osuus kasvaa sitä mukaa mitä vanhemmista nuorista on kysymys. Niska (1996, 62) selittää tätä su-

kupuolten välistä eroa ennen kaikkea hitaasti muuttuvilla kulttuurisilla tekijöillä; nuorten naisten edellytetään esimerkiksi osallistuvan kotitöihin. Naiset myös opiskelevat enemmän ja opiskelu edellyttää usein muuttoa toiselle paikkakunnalle. Lisäksi miesten kotona asumista tavallisesti pitkittää varusmiespalvelus.

Vanhempien luona asumisen malli poikkeaa maaseudun ja suurempien asutuskeskusten välillä. Maaseudun nuoret muuttavat aikaisemmin etupäässä opinto- tai työpaikan perässä (Laakso 1998, 35-37). Kaupunkilaisella nämä paikat ovat usein lähellä lapsuuden kotia, joten pakottavia syitä muuttaa on vähän. Etenkin pääkaupunkiseudulla parikymppisistä nuorista asuu useampi kuin neljä viidestä kotona. Tämä kuvastaa osaltaan, kuinka tärkeä ja merkittävä ensiasumisen väylä opiskelija-asuminen on. Opiskelija-asuntosäätiöt tai -yhtiöt tarjoavat nykyisin asunnon lähes 80 000 opiskelijalle, noin kolmannekselle kaikista opiskelijoista.

Mielenkiintoisen näkökulman nuorten kotona asumiseen tarjoavat laajimmat asunnottomuuden määritelmät. Kuten erityisryhmien asumistyöryhmän muistiossa (1991, 8) todetaan:

Asuntohallinnon rajaustakin [asunnottomuudesta, MR] voi pitää suppeana. Sen ulkopuolelle jäävät esimerkiksi häätöuhan alla elävät, purkutuomiotaloissa asuvat sekä lapsuudenkodissa oman asunnon puutteen vuoksi asuvat.

Asumisen erityisryhmien samastaminen asunnottomuuteen kasvattaisi jo pelkästään nuorten osalta nykyiset asunnottomuusluvut 20 kertaa suuremmiksi. Nuorten asumisen etujärjestöt, kuten Nuorisosasuntoliitto ry, haluaisivat silti tuoda tätä kautta julkisuuteen nuorten piiloasunnottomuuden. Kotona asuva nuori saattaa itse pitää omaa tilannettaan väliaikaisena eikä kiirehdi hakeutumaan omilleen. Syy saattaa olla myös käytännöllinen: kotona huolto pelaa, ruoka tulee valmiina pöytään ja puhtaat vaatteet ilmestyvät kaappiin. Mutta voihan olla, että koptipiiiriin jääminen ilmentää koulutuksessa, työ-

paikan saannissa tai parisuhteissa epäonnistumista (Sauli & Starck 1998, 19).

Täysi-ikäisten kotona asuvien huomioiminen asumisen erityisryhmänä on johtanut hitaasti konkreettisiin toimiin. Esimerkiksi Vantaan kaupungin hyväksymät vuokra-asukkaiden valintaperusteet laskevat kiireisimpään asunnon-tarvitsijaryhmään vanhempien luona ahtaasti asuvat yli 25-vuotiaat hakijat. Helsingin kaupunki ei käytä minkäänlaisia ikäkriteereitä (Laukkanen 1998, 86-87). Vanhempien luona asuvat tosin katsotaan erittäin kiireellisiksi. Se ei nuorta hakijaa välttämättä lohduta, sillä noin 60 prosenttia hakemuksista on luokiteltu erittäin kiireellisiksi (HS 18.11.1998). Myös Vantaan kaupungin edellyttämä ahtaasti asuminen tekee ikämäärityksen maininnasta lähes yhdentekevän. Ja hyvä niin – onhan 25-vuotias ollut jo vuosikausia täysi-ikäinen.

Tuulikaapin poikia ja muita hörhöjä

Iltalehti uutisoi asunnottomien päivänä 18.10.2000, kuinka tapahtuman pääareenalla eli Paa-sikiven aukiolla muistutetaan, että pääkaupunkiseudun asunnottomista lähes 16 prosenttia on 18–24-vuotiaita. Nuorisosasuntoliiton pääsihteeri Jukka Luttinen toteaa nuorten asunto-ongelman olevan itse asiassa suurempi, sillä he eivät näy tilastoissa majoilleensa kavereidensa luona. Diakonia- ja ammattikorkeakoulun opettaja Tapio Pajunen säestää murheelista tarinaa kertomalla, kuinka Pohjois-Suomessa kotiin jääneiden maaseudun aikamiespoikien peräkamari-ilmio on levinnyt maalta kaupunkiin eli nuoret asuvat yhä kauemmin kotona, koska omaan asuntoon ei ole varaa. Heitä kutsutaan tuulikaapin pojiksi, mikä on sinänsä harhaanjohtava nimitys. Kotona asumisessahan ei sentään ole kyse rappukäytävissä tai tuulikaapeissa majoilemisesta.

Usein toistunut fraasi – paljon puhetta, vähän tekoja – on vain osittain linjassa perustuslain takaamien oikeuksien kanssa. Asumistarpeita on normitettu lainsäädännöllisesti ja asuntotuotantoa erilaisin normatiivisin suun-

nitteluohjein. YK:n julistamana Asunnottomien vuonna 1987 asetettiin Suomessa viralliseksi tavoitteeksi asunnottomuuden poistaminen vuoteen 1991 mennessä. Näistä ohjeista, tavoitteista ja toimenpiteistä huolimatta suomalainen lainsäädäntö ei tunne eikä turvaa oikeutta asumiseen. Suomessa valtiolta ei ole velvollinen takaamaan subjektiivista oikeutta asuntoon muuta kuin tietyille erityisryhmille. Ainoastaan perustuslain 19 §, oikeus sosiaaliturvaan, toteaa julkisen vallan tehtäväksi edistää jokaisen oikeutta asuntoon sekä tukea asuminen omatoimista järjestämistä.

Kunnalla puolestaan on velvollisuus huolehtia jäsentensä asumisesta. Tämä velvoite voidaan johtaa kuntalaista, jonka mukaan kunnan on pyrittävä edistämään asukkaidensa hyvinvointia sekä kestävää kehitystä alueellaan (KuntaL 365/1995; 1§). Lisäksi laki asuntolojen kehittämistä (919/1985; 1§; 5§) asettaa kunnan tehtäväksi asunto-olojen kehittämisen siten, että jokaisella ruokakunnalla olisi käytettävissään sopiva asunto. Asuntopolitiikkaa koskevilla tavoitesäännöksillä ei kuitenkaan ole juuri kuntia sitovaa voimaa, sillä puutteiden tai laiminlyöntien varalta ei ole säädöksiä seuraamuksista. (Vesänen & Tiitinen 1998.)

Nykyisin se ryhmä, joka ei tarvitse sosiaalipalveluita tai muuta tukea, on asunnottomien joukossa kasvanut. Valtion asuntorahaston ARA:n laskelmien vuoden 1999 aikana aravavuokra-asuntoa haki yli 211 000 ruokakuntaa, joista asunnon sai noin 73 000 eli runsas kolmannes hakijoista (ARA: lehdistötiedote 4.2.2000). Lisäksi on vielä opiskelija-asuntoihin sekä asumisoikeusasuntoihin jonottavia. Mediajulkisuudessa on asuntojen tarpeen nähty patoutuneen jo pitemmän aikaa. Vuokrien kohoaminen maksukyvyyn ulottumattomiin on ajamassa lisää väkeä asuntojonoihin, ja tässä mielessä Suomen asuntotilanteen nähdään lähenevän EU-maiden tasoa.

Nuorten asumisongelman ratkaisuksi on ehdotettu ns. nuorisoasuntoja eli asuntoja, joihin valittaisiin asumaan vain nuoria, itsenäis-

tymisvaiheessa olevia ihmisiä. Tämä on yksi erityisratkaisu, johon on päädytty, kun tavallisten vuokramarkkinoiden ei koeta toimivan kunnolla. Pelkästään nuorille suunnattuun asumismuotoon on kuitenkin hyvien tarkoitusten lisäksi liitetty tarkoittamattomia seurauksia. Jo toiminnan lähtökohdan voi kyseenalaistaa sosiologisen nuorisotutkimuksen klassikkoa, August Hollingsheadia (1949/1975), lainaten. Hollingshead päätyi esittämään high school -ikäisiä käsittelevässä tutkimuksessaan, että pelkästään nuorille järjestetyt instituutiot ovat vahingollisia, sillä ne eristävät nuoret aikuisten maailmasta.

Lähemmin tarkasteltuna havaitaan, että nuorille suunnattuihin erillisiin asumisratkaisuihin liittyy kasvatuksellinen käsitys nuoruudesta. Nuoruus tulkitaan kehitykselliseksi ikävaiheeksi, aikuistumiseen johtavaksi kasvuksi ja kypsymiseksi. Näkemys on ruokkimassa kielteisiä stereotyyppioita tukea vaativista ja epävarmoista nuorista asukkaista. Lähiympäristö puolestaan suhtautuu pelkästään nuorten asuttamaan vuokrataloon ns. NIMBY -asenteella (not in my back yard), kuten paljon palstatilaa saanut suunnitelma Sovinto ry:n asuntolasta syrjäytyneille nuorille Helsingin Laajasaloon osoitti. Kaikkiaan talo koetaan helposti merkiksi pohjimmaisista asuntomarkkinoista (ks. Jokinen & Juhila 1991, 8-19), huumeiden ja siivettömyyden pesästä, jonka asukkaat hakevat rahoituksen elämälleen sosiaalitoimistosta ja romuttavat lähialueen asuntokannan arvon (Raitanen 2000).

Nuorten omat odotukset kohdistuvat etupäässä tavanomaiseen asumiseen ilman mitään erityisyyksiä (ks. Strandell 1999, 31, 82; Puttonen 1995, 46). Nuorten asuntokysymys ei liitykään siihen, että he tarvitsisivat normaaleista asunnoista poikkeavia asuntoja, joissa selviytyminen edellyttää rakenteellisia ratkaisuja tai asuntoon tarjottavia päivittäisiä palveluita. Pikemminkin asunto-ongelmien koetaan liittyvän heidän taloudellisten voimavarojensa vähäisyyteen, sillä asema työmarkkinoilla ja

usein myös ansiosidonnaisissa sosiaaliturvajärjestelmissä ovat keskimääräistä heikkomat. Arkiajattelussa nuorten asunto-ongelma liittyy usein myös heidän käyttäytymisensä oletettuun poikkeavuuteen.

Laajasalossa nuorille suunnattu asuintalo yhdistettiin rikos- ja huumetaustaisiin nuoriin, joten ei ole vaikea ymmärtää, että asukkaat pelkäsivät sosiaalista rauhattomuutta. Samanlaisista suhtautumista on kuitenkin osoitettu myös sellaisia talohankkeita kohtaan, joissa ensisijaisena kohderyhmänä ovat työssäkäyvät nuoret. Molemmissa tapauksissa on nähtävästi haluttu vaalia paikallisyhteisön yhtenäisyyttä ja estää erilaisten ihmisten tulo alueelle. Omia, sinänsä ymmärrettäviä intressejä ei ole juuri haluttu pohtia yleiseltä kannalta. Kysymykseen, miksi juuri heidän pitäisi ottaa vastuu ”syrjäytyneistä nuorista”, voidaan esittää vastakysymys: kenen vastuu sitten pitäisi ottaa? Asioita ei voida hoitaa, jos kaikki siirtävät vastuuta muille.

Nuoriin liitetään ongelmien lisäksi toki myönteisiäkin määreitä. Nuorten omaa toimintaa luonnehtii kuitenkin uuden asumiskulttuurin luomisen sijaan tietty vetäytyminen. Nuorten elämänvaihe pikemminkin laskee kuin nostaa osallistumisaktiivisuutta lähiympäristössä. Nuorten elämä ei ole yhtä asuinympäristökeskeistä kuin useimpien muiden ikäryhmien. Anna Strandellin (1999, 75) mukaan nuoret aikuiset juttelevat vähiten naapureiden kanssa, eikä liikkuvassa elämänvaiheessa suhteita naapureihin luoda muutenkaan kovin hanakasti. Pikemminkin voitaisiin puhua kodista eräänlaisena tukikohtana, jossa käydään syömässä ja nukkumassa. Nuoret arvostavatkin asumisesaansa ”omaa rauhaa”, jota voidaan pitää synonyyminä yksityisyyden käsitteelle. Osallistamisa ja yhteisöllistämiskeskusteluissa yksityisyys, joka on usein liitetty elämänhallinnan menettämiseen, tulisikin tulkita prosessiksi eikä passiiviseksi olotilaksi. Sosiaalisen vuorovaikutuksen säätely on rajojen hallintaa ja siten edellyttävä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Aktiivista osallistumista korostava vertaisryhmäajattelu elää kuitenkin nuorisoasunto-kohteita suunniteltaessa vahvana. Tähän on varmasti syynä erilaisten asukasviihtyvyysselvitysten tuloksissa, joissa enemmistö asukkaista sanoo uskovansa samanikäisten naapureidensa olevan tavanomaista sallivampia. Toisaalta lähes yhtä moni mainitsee myös asuin ympäristön rauhattomaksi samasta syystä.

Oman onnensa seppä

Nuoruuskoti on suhteellisen uusi ilmiö, joka liittyy länsimaissa pitkittyneeseen nuoruuteen. Olivier Galland (1995) on jaotellut eurooppalaisen nuoruuden kolmeen malliin, joissa keskeinen luokitteluperuste liittyy itsenäiseen asumiseen. Välimeren maiden mallissa saatetaan asua kotona työelämään siirtymisen jälkeenkin ja kotoa muuttoja seuraa välittömästi avioituminen. Britannian malli eroaa edellisestä siten, että kotoa muutto käy yhtä jalkaa työelämään siirtymisen kanssa eikä avioitumisen suhteenkaan ole samanlainen kiire. Pohjoismaiseen nuoruuden malliin kuuluu, että pitkistä opinnoista huolimatta lähdetään varhain kotoa. Suomessa kotoa muuttamisen jälkeen seuraa varsin pitkä yksin asumisen kausi, ja muutto ajoittuukin avioliiton solmimisen sijasta opintojen aloittamisen yhteyteen.

Suomen suhteen on mielenkiintoista on myös se, että halu itsenäistyä on nuorten itsensä kirjaamana suurin muuttohalukkuuden syy. Toteutuneissa muutoissa tilanne on hie man toinen: suurin yksittäinen muuton syy oli opiskelujen aloittaminen, mutta itsenäistymisen halu nousi ohi perheen perustamisen toiselle sijalle. (Niska 1996, 65.) Ensiasunto ei enää ole niin selvästi se asunto, jonka varaan seurustelun vakinaistuminen suunnitellaan. Taustalla vaikuttaa myös länsimainen ydinperhemalli. Jokaisen sukupolven on irrottauduttava vanhasta ja luotava itse oma kotinsa. Kuten Päivi Harinen (2000, 203) toteaa tämän päivän aikuistumisesta, ”Täysivaltainen kansalaisuus saavutetaan irrottautumalla perheen ja

suvun hoivasta ja huollosta ja luomalla oma reviiri, jota hallitaan itse – vaikka jonkun toisen maksamana”.

Yhteiskunnan muuttuminen aikaisempaa joustavammaksi ja vaikeammin ennakoitavaksi on ohjannut yksilöitä kehittämään aikaisempaa väljempiä toimintanormeja. Alati tapahtuvat muutokset pakottavat nuoria identiteetin jatkuvaan luomiseen ja vertailemaan itseään ympäröivään yhteiskuntaan. Toisin kuin esimerkiksi italialaiset, jotka järjestelivät asioitaan vanhempien nurkissa, haluavat suomalaiset kohdata omat ongelmansa itse. Halun ja pakon jännite syntyy siitä selviytymisen eetoksesta, joka elää kulttuurissamme vahvana. Nuorikin olisi mieleusti sankari, joka on itse luonut elämisensä puitteet. Selviytyminen on korostetusti itsestä kiinni, sillä nuoret itse liittävät syrjäytymiseen ensisijaisesti oman laiskuuden tai välinpitämättömyyden (Nuorisobarometri 1/98). Tämä aiheuttaa lisääntyviä paineita huono-osaisille.

Asumisen merkitystä voi tarkastella myös asumismuotoon suhtautumisen kannalta. Kyse on konsumeristisesta sosialisatiosta, jossa omaa identiteettiä rakennetaan kulutuksen kautta. Haluaako sitoutua asuntolainaan vai matkustella ja shoppailla, haluaako elää halvemmalla lähiössä vai kalliimmalla keskustan vilkskeessä? Vai haluaako asua halvemmalla ja kenties käytännöllisemmin vanhempien luona kuin yksin? Itsenäisesti asuvien nuorten asumismuotona omistusasunto on käynyt harvinaisemmaksi koko 90-luvun ajan. Nuoran tilastojen mukaan nuorimasta ikäryhmästä, 15–19-vuotiaista, asui vuonna 1990 omistusasunnossa 29,7 prosenttia. Vuonna 1997 luku oli pienentynyt 24,2 prosenttiin. Ikäryhmässä 20–24-vuotiaat pudotus oli huomattavasti suurempi, 36 prosentista 25 prosenttiin. Suurin pudotus oli kuitenkin vanhimmassa ikäryhmässä 25–29-vuotiaat, joiden 55 prosenttia kutistui 42,7 prosenttiin.

Ainakaan nyt vallalla olevaa vuokra-asumisen suosion nousua ei pidä heti tulkita omistusvaltaisen asumiskulttuurimme murtumiseksi. Kun nuorisobarometrissä 2/1998 kysyttiin, kuinka

tärkeää on saavuttaa 35-vuotiaana omistusasunto, piti omistusasuntoa tärkeänä 71 prosenttia vastaajista. Ainoastaan kuusi prosenttia vastaajista ei pitänyt omistusasuntoa lainkaan tärkeänä. Vuokra-asumisen suosion salaisuus perustuneekin taloudelliseen varovaisuuteen: 1990-luvulla 15–29-vuotiaiden tulot ovat pudonneet lähes neljänneksen. Samalla ikäluokan velkaantumisen on kääntynyt jyrkkään laskuun. Kun vuonna 1990 velkaa oli henkilöä kohden 54 561 markkaa, niin vuonna 1997 sitä oli enää 26 171 markkaa. Edes markkinakorkoinen opintolaina ei enää houkuttele, saati asuntolaina.

Myös nuorten ensiasunnon hankinnan tukemista koskevan asuntosäästöpalkkion (ASP-talletustilin) suosio on vähäinen. ASP-tilien määrä oli viime vuoden lopussa yhteensä noin 31 000 kappaletta. Keskimääräinen talletus oli 41 525 markkaa. Kaikki säästäneet eivät kuitenkaan pane rahoja asuntoon, sillä asunnon hintakatto on liian matala mielekkään – tai pääkaupunkiseudulla minkäänlaisen – asumisratkaisun toteuttamiseen. Tosin asiaan saattaa olla luvassa korjaus, sillä parhaillaan käydään keskustelua neliöhintarajoista luopumisesta. Tällöin luovuttaisiin rajoituksista, jotka koskevat hankittavan asunnon neliömetrikohtaista enimmäishintaa ja korkotukilainan neliömetrikohtaista enimmäismäärää. (Ympäristöministeriön tiedote 26.10.2000.)

Tarkasteltaessa nuorten suhtautumista sekä asumismuotoon että taloudellisiin mahdollisuuksiin voidaan nuoret karkeasti jakaa viiteen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän muodostavat omistusasuntoon haluavat siirtyjät. He ovat työssäkäyviä, pystyvät säästämään ja arvioivat selviävänsä lainoista. Heidän mielestään vuokra-asumiseen satsataan yhteiskunnan taholta liikaa tukia. Toinen ryhmä, odottajat, haluavat vaihtaa varhain vuokralta omaan asuntoon. Taloudellisia mahdollisuuksia ei juuri ole, mutta heidän mielestään omistusasuminen kannattaa, koska näin kertyy omaisuutta. Saatetaan myös haluta jotain sellaista, jonka tavoittaminen on entistä vaikeampaa.

Kolmas ryhmä muodostuu sopeutujista, jotka eivät edes havittele omistusasuntoa. Heillä on niin asunto- kuin rahahuolia, eikä omistusasuntoon olisi missään tapauksessa varaa. Asumismenot rasittavat yhä enemmän nuorten alle 30-vuotiaiden ja yksinhuoltajien taloutta – heiltä kuluu keskimäärin kolmannes tuloista asumiseen. Sopeutujilta vuokra haukkaa jopa puolet tuloista, vaikka he saisivatkin asumistukea.

Neljännisen ryhmän nuoret ovat vaihtoehtoisen elämäntyylin valitsijoita. He menevät tietoisesti vuokralle, vaikka omaankin asuntoon saataisi olla varaa. Nämä nuoret välttävät sitoutumista, koska esimerkiksi työ saattaa vaatia muutamista. Samalla rahaa voi käyttää muuhunkin kuin lainojen maksuun, esimerkiksi matkusteluun. Viidenneksi ryhmäksi voidaan laskea palaajat, joita oli vuoden 1991 aineistossa 12 prosenttia ja vuoden 1995 aineistossa 17 prosenttia. Aikaisemmin takaisin lapsuuden kotiin palanneiden sukupuolijakauma on ollut tasainen, 45-55 prosenttia naisten eduksi. Vuoden 1995 aineistossa jo yli kuusi kymmenestä on miehiä, 37-63 prosenttia. Lähes kaikki (95 %) takaisin muuttaneista asuivat pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Vaikka lama ei vaikuttanut juurikaan kotoa lähtemisen ikään, kotiin palaamiseen sillä on ollut merkityksensä. Muutos on toki pieni määrällisenä kasvuna mitattuna. Aikaisempaan kehityskulkuun suhteutettuna suunta on silti riittävän selkeä kertoakseen, ettei takaisin vanhempien luokse muuttaneiden nuorten tilanne ole kovinkaan epätavallinen.

Ruma sana niin kuin se on

Kaikki ei ole nuorista ja heidän toiveistaan sekä haluistaan kiinni. Tällä hetkellä Suomessa valitsee kysyntäjohteinen asuntomarkkinoiden korkeasuhdanne – pääosin kasvukeskuksissa, mutta osin muuallakin. Muutama vuosi sitten vanhojen kiinteistöjen myyntiajat alkoivat lyhentyä. Sen jälkeen vanhojen asuntojen hinnat lähtivät nousuun ja vapaarahoitteisen tuo-

tannon kannattavuus parani. Vielä viime vuonna epäiltiin, että uusia asuntoja ei ehditä rakentaa kysyntää vastaavasti. Tämä aiheutti painetta hintojen nousuun, ja johti tänä vuonna siihen, että ihmisillä ei vaikutakaan enää olevaninnostusta saati varaa uusiin asuntoihin.

Rakennusalan markkinoilla on kapeikkoja, jotka nostavat hintoja. Vaikka Suomessa riittää maata, yleensä jopa kaavoitettuna, niin pulaa lienee maasta, joka vastaisi sijainniltaan ja tyypiltään kysyntää. Koska maata ei saada rakennettavaksi, ja muitakin resurssikapeikkoja esiintyy, eikä edes kilpailu ole riittävää, asumistason nousu jää vaatimattomaksi ja asuntojen hintataso korkeaksi. (HS 27.10.2000; HS 29.3.2000.) Asuntomarkkinoiden hillitsemisen tarpeesta on keskusteltu sekä suhdannekehityksen että asunto- ja veropolitiikan näkökulmasta. Nuorten asemaa on haluttu helpottaa mm. esityksellä, että asuntolainojen korkojen verovähennysoikeus tulisi rajoittaa vain ensiasunnon hankkijoihin (HS 14.8.1999).

Juuri suhdannepolitiikalla on suuri merkityksensä nuorten asunto-ongelmien ratkaisussa. Varsin tavalliselta vaikuttava tapa vetää sosiaalista asuntotuotantoa alas suhdanteiden ylikuumenemisen pelossa vaikuttaa olennaisesti nuorten asuntokysymykseen. Esimerkiksi asumisoikeusasuntojen kohdalla on suomalaisen asuntopolitiikan lyhytjänteisyys taas tulossa esille. Se, että pienellä pääomalla pääsee kiinni huoneistoon, jossa voi asua kuin omassaan ei ole saavuttanut valtiovarainministeriön virkamiesten suosiota. Asumisoikeusasuntojen tuotantoa on moneen otteeseen pyritty leikkaamaan, sillä niihin sidotaan valtion rahaa: ASO-asunnot tuotetaan joko asuntolainalla tai korkotuella. Vastustajat saivat käsikassakseen myös Helsingin seudun asumisoikeusyhdistyksen, joka ajautui konkurssiin kokemattomuuttaan (HS 27.9.2000).

Myös rakennuttajien into ASO-asuntojen tuottamiseen on hiipunut. Monet pelkäävät suhdanteiden kääntyvän ja kalliiden kovan rahan asuntojen jäävän myymättä. Mikäli näin käy,

olisivat ne reservinä asumisoikeusasunnoiksi. Rakennuttajat myös väittävät, että vuokralojen rakennuskustannukset ovat nousseet niin, että korkotukilainojen saamisen ehtona olevat hintarajat eivät riitä. Asuntorahasto pitää tällä hetkellä käytännössä noin 9 000 markan neliöhintaa kattona. (HS 25.8.2000.)

Asumisoikeusasunnot suunniteltiin aluksi nuorille asunnonhakijoille mutta käytännössä suuri osa asukkaista on ollut varttuneempia (Junto 2000, 46, 49). Tämän vuokra- ja omistusasuntojen välimuodon suosio on ilmeisesti kaikkien ikäryhmien kohdalla kasvussa, sillä vuoden 1999 lopussa jonolaput kourassa oli jo 61 700 hakijaa (ARA:n lehdistötiedote 4.2.2000). Asuntoministeri Siimes on edelleen markkinoinut niitä erityisesti nuorille perheille sopiviksi ratkaisuksi (HS 30.4.1999), sosiaali- ja terveysministeri Mönkäre puolestaan erityisesti ylivelkaantuneille sopiviksi (Ympäristöministeriön tiedote 4.3.1998).

Myös muita asumisen vaihtoehtoja tarjotaan. Tällä hetkellä lähes jokaisella rakennuttajalla ja pankilla on oma mallinsa. Erityisesti nuorten kohdalla voidaan tarkastella, miksi vaikkapa osamistusasunnot eivät ole kiinnostaneet odotetulla tavalla. Ensinnäkin niiden heikkoutena on pitkä sitoutuminen asuntoon ennen kuin se on kokonaan oma. Juuri sitoutumista tiettyyn paikkaan ja suureen asuntolainaan halutaan välttää. Toiseksi asunto saattaa olla kiinteistöyhtiön omistuksessa jopa pari vuosikymmentä, siihen saakka asukkaalla on tavallaan vain vuokralaisen oikeudet. Asunto ei siis tarjoa mitään erityistä turvaa muun epävarmuuden keskellä. Kolmanneksi ongelmaksi voidaan ajatella asunnosta luopumista kesken maksukauden. Osamistaja saa maksamansa rahat takaisin, mutta ei välttämättä sen aikaisen hintatason mukaisesti. Tämä lienee viimeinen pisara, sillä nuorilla asunnon omistamisen syyt ovat pitkälti samat kuin muullakin väestöllä: omaisuuden kartuttaminen, turvallisuuden lisääminen, statuksen nostaminen.

Kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen raken-

taminen on puolestaan jäämässä kaupunkien vastuulle lähivuosina, koska yleishyödylliset asuntorakennuttajat aikovat lopettaa valtion tukea saavien vuokra-asuntojen tuottamisen pääkaupunkiseudulla. Ympäristöministeriön kaavaileman korkotukijärjestelmän uudistuksen nähdään rakennuttajapiireissä heikentävän aravalainaehtoja niin paljon, että lainamuodon käyttö loppuu. Myös vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen tuotanto näyttäisi hiipuvan. Yhdessä nämä tekijät asettavat nuoren asunnonarvitsijan ihmettelemään kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen hintaa sekä poliittisten ohjaustoimenpiteiden lepsuutta.

Suomi rakennetaan kahteen kertaan

Suomen aluekehityksen pysyvä peruspiirre on ollut viimeiset 50 vuotta alueellinen keskittyminen ja kaupungistuminen. Uutena piirteenä aikaisempien vuosikymmenien muuttoaaltoihin verrattuna on, että maaseudun lisäksi useat kaupunkialueet ovat joutuneet muuttotappiokierteen kouriin. Edelleen puhutaan maalta muuttosta, vaikka se tapahtui pääosin jo 1970-luvulla. Nyt muutetaan pikkukaupungeista kehittyville talousalueille sekä niiden sisällä: eniten muuttovoittoa kahmineet kaupungit olivat vuonna 1999 Helsinki, Espoo, Tampere, Oulu ja Turku.

Vaikka asuntokanta on koko maassa on 2,3 miljoonaa asuntoa, pitäisi vielä rakentaa 400 000 asuntoa lisää. Tämä siksi, että kotitalouksien koko on jatkuvasti pienentynyt. Koko maassa yhden hengen talouksissa asuu noin kolmannes asukkaista, Helsingissä yksineläjiä on noin puolet. Myös muuttoliike on tiiviisti sidoksissa ihmisten ikään ja perheasemaan. Alueiden välillä muuttavista valtaosa on opiskelu-, työ-, perhe- ja asumisuransa alkuvaiheessa. Ylivoimaisesti aktiivisimmin muuttavat nuoret aikuiset ja alueiden välisistä muutoista 15–29-vuotiaiden osuus onkin yli puolet. Koska suuri osa muuttajista on vanhempien kotoa muuttavia aikuistuvia nuoria ja perheettömiä, puhutaan jopa "citysinkkuuntumisesta" (ks. Nurmela 1999, 30).

Nuorten osuus kunnan sisällä muuttaneista on kasvanut kunnassa asuviin nuoriin verrattuna kaikissa kolmessa ikäryhmässä läpi koko 1990-luvun. Samoin on kasvanut kuntien välillä muuttaneiden nuorten osuus. Sen sijaan ulkomaille muuttaneiden osuus on säilynyt yhtä pienenä. Kenties Euroopan unioniin liittymisestä ei olekaan seurannut sellaista taloudellista ja henkistä varmuutta, joka voitaisi kotimaassa pitävät tekijät. Esimerkiksi vuoden 1998 muuttoliikettä tarkasteltaessa huomataan, että sekä kunnan sisällä että maassa muuttaneista suurimman ikäryhmän muodostavat 20–24-vuotiaat. Heistä muuttaa kunnan sisällä yli neljännes (28 %) sekä maassa vajaa viidennes (18 %). Sen sijaan maasta muuttavien enemmistö on 25–29-vuotiaita, eikä heistäkään muuta kuin kuusi tuhannesta (Suomen tilastollinen vuosikirja 1999, 124).

Keskityttäessä nuorten muuttoliikkeen tarkasteluun Suomessa, voidaan maa jakaa karkeasti kolmeen osaan. Ensinnäkin on muuttovoitoalueita, joista Helsingin seutu on nuorten aikuisten suhteen ylivoimainen. Toiseksi on maakuntakeskuksia, eräänlaisia väliasemia maaseudulta suurempiin keskuksiin muuttaville nuorille. Ja kolmanneksi on muuttotappion paikkakuntia, erityisesti maaseutu menettää nuoria aikuisia. (Laakso 1998, 18, 62.)

Helsingin asukasluku on jo ylittänyt 540 000 henkeä, joka on lähes 50 000 asukasta enemmän kuin viime vuosikymmenen alussa. Tyypillinen 1990-luvun muuttaja oli 20–30-vuotias ja melko korkeasti koulutettu. Muualla Suomessa katsotaankin kateudesta vihreinä, kuinka reippaat nuoret vyöryvät asumaan Helsinkiin. Kaupungin ylin talouden valvoja, rahoitusjohtaja Tapio Korhonen, ei kuitenkaan riemuitse (HS 7.7.1999): ”Helsinkiin muuttaa pienituloisempaa väkeä kuin täältä muuttaa pois. Muuttoliikkeen taloudellinen vaikutus on meidän kannalta epäedullinen.” Väkiluvun kasvamisesta huolimatta palkoista kerättävä ennakonpidätys on kasvanut alle prosenttiin.

Muuttoliikkeestä huolimatta Helsingin ta-

lous on kunnossa ja verokertymä veronmaksajaa kohti on korkeampi kuin muualla maassa. Korhosen mainitsema epäedullinen vaikutus johtuu siitä, että yli puolet Helsingin muuttovoitosta on opiskelijoita. Mitään populilauman kaltaista joukkoryntäystä ei tosin nähty, vaan suuri osa opiskelijoista siirtyi kirjoille opiskelupaikkakunnalleen, kun se tuli mahdolliseksi. Ilman tätä muutosta Helsingin muuttotilastoissa olisi 30 000 asukasta vähemmän. Toinen tärkeä huomioitava asia on se, että harva muuttaja jää toisten elätettäväksi. Helsingin seudulle muuttaneet ohittavat kantaväestön tulokehityksessä jo muutamassa vuodessa (Laakso 1998, 44-45).

Muuttoliike kärjistää tilannetta molempiin suuntiin. Häviäjäkunta menettää työntekijöitä ja veronmaksajia, mutta sinne jää suuremmalle väkimäärälle viritetty palvelukoneisto. Myös tulomuutolla on pitkäkestoiset vaikutuksensa. Ensinnäkin muuttajat muodostavat ryhmän, joka usean vuoden ajan muuton jälkeen vaihtaa asumismuotoa nopeammin kuin vastaavanikäinen kantaväestö. Kaupungin vuokra-asuntoihin heillä ei ole juurikaan pääsyä, sillä esimerkiksi Helsinki suosii asukasvalinnassaan vähintään kymmenen vuotta seudulla asuneita (Laukkanen 1998, 86; vrt. HS 17.2.1999; HS 21.1.1999). Vapailla markkinoilla he sen sijaan ovat nostamassa kysyntää ja nostamassa hintatasoa entistä korkeammalle. Toiseksi kunta, johon väki muuttaa, joutuu satsaamaan uusiin kouluihin, päiväkoteihin ja asuntoihin, vaikka verotulot tulevat paljon myöhemmin. Silti toimenpiteet, joilla pyritään rajoittamaan tai hillitsemään muuttoliikettä, kääntyvät todennäköisesti itseään vastaan. Muuttoliikkeen rajoittaminen kun luultavasti rajoittaisi myös taloudellista kasvua ja uusien työpaikkojen syntymistä.

Tuskin kukaan edes pyrkii vakavissaan rajoittamaan nuorten muuttoa, katsotaanhan vanhempien luota muuton osoittavan tiettyä yhteiskuntakelpoisuuden metsästämistä. Yksilön omaehtoista pärjäämistä korostavassa kulttuurissamme kotona asuvien tilanne herättää huolestumista. Lapsuuden kotiin jääneillä tai

sinne takaisin palanneilla koetaan olevan mää-
räikäisten työsuhteiden maailmassa entistä
vähäisemmät mahdollisuudet itsenäiseen asumi-
seen. Huolestumisen sijasta voidaan pohtia asun-
tojen saatavuutta, kotona asumisen taloudelli-
suutta sekä tilanteen väliaikaisuutta. Vaikka
oman asunnon hankkiminen on vaikeutunut,
ei himo omistusasuntoon ole kuollut. Kenties
elämän sisältöön kaivataan edelleen jotakin
pysyvää. Edes asuntoa.

Lähteet

- Aapola, Sinikka (1999) Murrosikä ja sukupuoli. Julki-
set ja yksityiset ikämäärittelyt. Suomalaisen Kirjal-
lisuuden Seuran toimituksia 763. Nuorisotutkimus-
seuran ja Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 9/99.
Helsinki: SKS & Nuorisotutkimusseura.
- Bourdieu, Pierre (1987) Sosiologian kysymyksiä. Tampe-
re: Vastapaino.
- Erityisryhmien asumisyöryhmän muistio (1991) Sosiaali-
- ja terveysministeriön työryhmämuistio 1991:6.
Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Galland, Olivier (1995) What is youth? Teoksessa
Alessandro Cavalli & Olivier Galland (toim.) Youth
in Europe. New York: Pinter.
- Harinen, Päivi (2000) Valmiiseen tulleet. Tutkimus nuo-
ruudesta, kansallisuudesta ja kansalaisuudesta. Nuori-
sotutkimusseuran ja Nuorisotutkimusverkoston jul-
kaisuja 11/2000. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Heiskanen, Markku & Piispa, Minna (1998) Usko, toi-
vo, hakkaus. Kyselytutkimus miesten naisille tekemäs-
tä väkivallasta. Helsinki: Tilastokeskus.
- Hollingshead, August B. (1949/1975) Elmtown's youth
and Elmtown revisited. New York: Wiley.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi (1991) Pohjimmaiset asunto-
markkinat. Diskurssianalyysi kuntatason viranomais-
käytännöistä. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto.
- Juntto, Anneli (2000) Uusi ja vanha kolmas sektori asumi-
sessa. Hyvinvointikatsaus 1/00. Tilastokeskus, 44-50.
- Keskinen, Vesa (1992) Kotoa omaan kotiin. Helsinki: Suo-
men kaupunkiliitto.
- Kuusipalo, Jaana & Hovi, Mikko (1998) Nuorten tulot
yhä lamavuosien tasolla. Hyvinvointikatsaus 4/98.
Tilastokeskus, 20-25.
- Laakso, Seppo (1998) Alueiden välinen muutto Suomes-
sa. Muuttajien sopeutuminen työ- ja asuntosmarkki-
noille vuosina 1993-1996. Helsingin kaupungin tieto-
keskuksen tutkimuksia 1998:4. Helsinki: Helsingin
kaupungin tietokeskus.
- Laukkanen, Tuula (1998) Sosiaalisen vuokra-asumisen
asukasvalinta ja valintojen valvonta 1996-1997. Ym-
päristöministeriön julkaisuja 222. Helsinki: Ympäris-
töministeriö.
- Niska, Ari (1996) Epävarmuuden aika. Nuorten asumi-
sen muutokset 1990-luvulla. Helsinki: Suomen
Kuntaliitto.
- Nuorisobarometri 1/1998 Selvitys 15-29-vuotiaiden suo-
malaisten nuorten koulutukseen, työhön, työelämän
muutoksiin ja julkisen talouden säästöihin sekä
syrjäytymiseen liittyvistä käsityksistä. Nuoran julkai-
suja no 8. Helsinki. Saatavissa www.minedu.fi/nuora/nbar1_98.html (viitattu
8.12.2000).
- Nuorisobarometri 2/1998 Selvitys 15-29-vuotiaiden suo-
malaisten nuorten yhteiskunnalliseen osallistumiseen,
politiikan painopisteisiin, tulevaisuuden odotuksiin ja
kulttuuripalveluihin liittyvistä käsityksistä. Nuoran
julkaisuja no 9. Helsinki. Saatavissa www.minedu.fi/nuora/nbar2_98.html (viitattu
8.12.2000).
- Nurmela, Juha (1999) Sinkkutrendi hidaste kestäväälle
kehitykselle. Hyvinvointikatsaus 4/99. Tilastokeskus,
28-30.
- Puttonen, Maarit (1995) Nuorisoasumista Jyväskylässä.
Kultalakintie 3. Ympäristöministeriön asunto- ja
rakennusosaston tutkimusraportti 1/95. Helsinki:
Ympäristöministeriö.
- Raitanen, Marko (2000) Kapina konsumeristisessä kult-
tuurissa. Verkkojulkaisussa Reijo Viitanen (toim.)
Nuorisokasvatus ammattina. Interventioita osattoman
nuoren arkeen. Nuorisotutkimusverkosto. Saatavissa
[www.muodossa http://www.alli.fi/nuorisotutkimus/tuh-
ti/julkaisut/raitanen.htm](http://www.alli.fi/nuorisotutkimus/tuh-ti/julkaisut/raitanen.htm) (viitattu 8.12.2000).
- Sauli, Hannele (1990) Nuoresta aikuiseksi. Teoksessa A.
Ahola & J. Melkas & H. Sauli (toim.) Nuoruus, ter-
veys, ihmissuhteet. Suomalaista elämäntaustaa? SVT.
Elinolot 1990:1. Helsinki: Tilastokeskus.
- Sauli, Hannele & Starck, Christian (1998) Nuori pääsee
asumaan. Hyvinvointikatsaus 4/98. Tilastokeskus, 18-
19.
- Strandell, Anna (1999) Asukasbarometri 1998. Asukas-
kysely suomalaisista asuinympäristöistä. Suomen ympä-
ristö 343. Helsinki: Ympäristöministeriö. Saatavissa
[www.muodossa http://www.vyh.fi/aluekayt/yhdysk/
asukasba/asukasba.htm](http://www.vyh.fi/aluekayt/yhdysk/asukasba/asukasba.htm) (viitattu 8.12.2000).
- Suomen tilastollinen vuosikirja 1999. Helsinki: Tilasto-
keskus.
- Vesanan, Pirjo & Tiitinen, Virpi (1998) Ongelmia asunnot-
tomuuden vähentämisessä. Toimenpide-ehdotuksia ti-
lanteen parantamiseksi. Ympäristöministeriön tutki-
muksia 210. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Medialähteet

- Valtion asuntorahaston, ARA:n lehdistötiedote 4.2.2000. Saatavissa *www-muodossa* http://www.vyh.fi/ara/tiedote/2_lehd38.htm (viitattu 8.12.2000).
- Ympäristöministeriön tiedote 4.3.1998. Sosiaali- ja terveysministeri Sinikka Mönkäre ympäristöministeriön järjestämässä asumista ja ylivelkaantuneisuutta käsittelevässä asiantuntijaseminaarissa 4.3.1998 Helsingissä. Saatavissa *www-muodossa* <http://www.vyh.fi/ajankoht/tiedote/ym/tied98/ym2698.htm> (viitattu 8.12.2000).
- Ympäristöministeriön tiedote 26.10.2000. ASP-neliöhintarajoista ehdotetaan luovuttavaksi. Myös korkotuen määräytyminen muuttuu. Saatavissa *www-muodossa* <http://www.vyh.fi/ajankoht/tiedote/ym/tied2000/ym2000115.htm> (viitattu 8.12.2000).
- Helsingin Sanomat 27.10.2000. Helsingin asuntotontit loppuvat 2003. Pääkaupunkiseudulla rakennetaan asuntoja vain puolet tarpeesta.
- Helsingin Sanomat 27.9.2000. Helas päätti purkaa toimintansa. Asumisoikeusyhdistyksen omaisuudesta tekeillä esisopimus.
- Helsingin Sanomat 25.8.2000. Isot rakennuttajat lopettavat tuettujen vuokra-asuntojen tekemisen. Asumisoikeusasuntojakin on tulossa vähemmän.

- Helsingin Sanomat 29.3.2000. Helsinki nöyrtyy tonttipulan edessä. Kaupunki joutuu tinkimään asuntotutannon tavoitteistaan.
- Helsingin Sanomat 14.8.1999. Nuorten perheiden asunonostoa tuettava. Vieraskynä, Heikki A. Loikka-nen.
- Helsingin Sanomat 7.7.1999. Helsingin muuttovoitosta puolet on opiskelijoita. Uudet muuttajat eivät kasvata Helsingin tuloja.
- Helsingin Sanomat 30.4.1999. Asuntoministeri haluaa lisää asumisoikeusasuntoja. "Asuntopolitiikka ei saa olla suhdannepolitiikkaa".
- Helsingin Sanomat 17.2.1999. Helsingin kiläisyys edelleen arvo asukasvalinnoissa. "Valmis häätö" uusin kikka kaupungin asunnon saamiseksi.
- Helsingin Sanomat 21.1.1999. Helsingin kaupunki lieventämässä vuokralaistensa valintaperusteita. Helsingin kiläisyys ei enää ole yhtä tärkeää, jos asuntolautakunta hyväksyy uudet perusteet.
- Helsingin Sanomat 18.11.1998. Helsinki kurittaa kaupungin vuokra-asunnosta kieltäytyjiä. Kaupunki siirtää jonon hänille vaativat hakijat.
- Helsingin Sanomat 7.9.1998. Asuminen vie kulutuksesta entistä suuremman osan. Asumisen osuus koko kulutuksesta nousee neljännekseen.